

بررسی تطبیقی برخی از آیات مربوط به بهشت و جهنم در قرآن کریم بر اساس دیدگاه سرل

ساناز صادقی سوره¹

چکیده

در مقاله حاضر هدف، بررسی تطبیقی برخی از آیات مربوط به بهشت و جهنم، در ترجمه آیات قرآن است. در این پژوهش محقق در پی دستیابی به پاسخ این پرسش‌ها است که بر اساس دیدگاه سرل، بازنمایی بهشت و جهنم در آیات قرآن کریم، چگونه است و چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد؟ در این پژوهش داده‌های مورد نیاز، از ترجمه آیات قرآن کریم انتخاب شد. 107 آیه برای توصیف جهنم و 192 آیه به منظور توصیف بهشت از ترجمه آیات قرآن انتخاب شد. مدل و الگوی به کار رفته در این پژوهش بر اساس نظریه کنش‌های گفتاری سرل بوده است. نتایج پژوهش نشان داد که کاربرد کنش‌های گفتاری اظهاری، ترغیبی و عاطفی در آیات مربوط به بهشت در متن قرآن بیشتر از آیات مربوط به جهنم است و این نشان دهنده این مسئله است که خداوند درهای رحمت و بخشش خود را به سوی بندگان باز نموده و در برابر کارهای آنها پاداش بهشت را به آنها وعده داده است و کمتر به ترس و عذاب الهی پرداخته شده است.

واژه‌های کلیدی: کنش گفتار، دیدگاه سرل، بهشت، جهنم، آیات قرآن.

1- مقدمه

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی است که برای هدایت نوع بشر و اعصار فرستاده شده است. لذا منطقی حکم می‌کند که خداوند حکیم و توانا زبانی به کار گرفته باشد که قابل فهم برای تمام انسان‌هایی باشد که قرار است مورد هدایت واقع شوند. از طرفی زبان متون دینی، زبانی یک وجهی نیست که تمامی مقاصد خویش را از رهگذر تفسیر لغوی بازگو نماید. زبان دین، افزون بر چهره ظاهری دارای لایه‌هایی تأویل پذیر است. دین دارای محتوایی است که از طریق ابزار زبان، انتقال یافته است. تلاش برای قرائت و تلفظ درست متون دینی، جستجو در مدلول کلمات مطرح در دین و یافتن معنای جملات دینی، زمینه ارتباط زبان، با دین و متون دینی است. یکی از زمینه‌های کاربردی فهم زبان قرآن، استفاده از علوم جدید از جمله روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و زبان‌شناسی است که در قالب مطالعات بین رشته‌ای، برای درک و تفسیر قرآن لازم و ضروری خواهد بود. در دهه‌های اخیر با اوج گرفتن مباحث زبان‌شناسی و بروز چالش‌های پیرامون زبان دین، توجه و ویژگی‌های خاص متون مقدس به ویژه قرآن کریم در کانون مباحث

¹ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی s.sadeqi.sss@gmail.com

علمی قرار گرفته است. از این رو در پرتو مسائل نوین زبان‌شناسی می‌توان جنبه‌های مختلف معنایی، سبکی، کارکردی و... قرآن و سایر متون مذهبی را بررسی کرد. در قرآن که کلام الهی است اصولاً آیه‌های مربوط به پاداش و کیفر و وعده‌های شوق‌انگیز و خوفناک به وفور به چشم می‌خورد. از طرفی علمای مذهبی برجسته نیز در کتاب‌ها و سخنرانی‌های خود بر این دو موضوع تأکید زیادی دارند. از آن جایی که دین ارائه شده توسط کتاب آسمانی برنامه زندگی بشر است، بررسی این آیات در متون مذکور، از طریق نظریات نوین زبان‌شناسی در کنار سایر تفسیرهای پر محتوایی که قبلاً از قرآن صورت گرفته است، می‌تواند راهی برای فهم هرچه بهتر و عمیق‌تر این متون باشد. لذا هدف از این پژوهش، بررسی انواع کنش‌های گفتاری در متن آیات قرآنی از دیدگاه سرل است. طرح این پژوهش به روش تحلیلی - توصیفی و روش اجرای آن به روش کتابخانه‌ای صورت گرفته است. داده‌های پژوهش حاضر متشکل از 299 آیه است که از قرآن کریم در مورد بهشت و جهنم جمع‌آوری شده است که به صورت تمام شماری از ترجمه قرآن، آیات مورد نظر جمع‌آوری شده‌اند که، از این میان، در 192 آیه به توصیف بهشت و در 107 آیه به توصیف جهنم پرداخته شده است. محقق در این پژوهش در جستجوی این مسئله است که آیات قرآن کریم در خصوص بهشت و جهنم بر اساس دیدگاه سرل، چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارند؟

2- پیشینه پژوهش

قنسولی هزاره (1379) در بررسی کنش‌های گفتار در خطبه یکصد و یازدهم نهج‌البلاغه پس از اذعان به تازگی این‌گونه مطالعات در کلام امام علی (ع)، مقدمه کوتاهی در اصول و نظریات بیان شده درباره این کنش‌ها را بیان و تصریح کرده است که لایه‌های معنایی، میان معانی لفظ به لفظ یک پاره گفتار که به صورت استلزامی، بیانی، دستوری، احساسی و توصیفی مفهوم می‌شود، کنش گفتاری است. وی با بررسی 94 جمله به کار رفته در خطبه مزبور، دریافته است که بیشتر کلمات امام حاوی کنش توصیفی است. وی با رسم سه نمودار گفته است که استفاده بیشتر از کنش توصیفی در این خطبه بیانگر اهتمام حضرت برای نشان دادن تصویری واقعی از چهره دنیا است. همچنین پهلوان نژاد (1389) در پژوهشی به تحلیل متن‌شناسی زیارتنامه حضرت امام رضا (ع) بر پایه نظریه کنش گفتار پرداخته است. بررسی متن‌شناسی زیارتنامه حضرت امام رضا (ع) بر اساس طبقه‌بندی فوق نشان داد از مجموع 107 کنش گفتاری به کار رفته در این متن، کنش‌های عاطفی با 38 مورد، بیشترین و کنش‌های اعلامی با 22 مورد، کمترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. ضمن آن که در متن فوق هیچ‌گونه کنش گفتاری تعهدی به کار نرفته است. نتایج فوق نشان دهنده ایجاد ارتباط عمیق عاطفی گوینده و مخاطب یا مخاطبان زیارتنامه است. در پژوهشی دیگر زارع و زرگری (1392) متن‌شناسی سوره بقره بر اساس نظریه کنش گفتار را تحلیل کردند. این پژوهش در حوزه کاربردشناسی زبان و تحلیل گفتمان انجام شده است که کنش‌های گفتاری سوره بقره را بر اساس نظریه کنش گفتاری آستین (1962) و سرل (1979) بررسی کرده است. عباسی (1392) در بررسی کنش‌های گفتاری در ترجمه جزء سی قرآن چنین بیان می‌دارد که زبان فقط

برای توصیف جهان استفاده نمی‌شود؛ بلکه برای انجام رشته‌ای از امور دیگر نیز استفاده می‌شود که می‌تواند منظور مخاطب از بیان پاره‌گفتار را نشان دهد. بدین منظور، ترجمه آیات جزء سی قرآن کریم (جمعاً 563 آیه) مطالعه و کنش منظوری موجود در آیات بر اساس ترجمه محمد رضا صفوی که برگرفته از تفسیر المیزان است بررسی شد. کاظمی (1393) در مقاله‌ای با عنوان «جستاری در نهج البلاغه از منظر نظریه زبانی کارگفت بیان می‌کند که آیا می‌توان از نظریه کارگفت برای فهم بهتر عبارات یک متن دینی کهن مثل نهج البلاغه بهره جست؟ او در پی پاسخ دادن به این سؤال بود که در نهج البلاغه چگونه از کارگفت‌ها استفاده شده است.

سرل (1979) معتقد است بین معنای مورد نظر گوینده و معنای جمله تمایز وجود دارد. در استعاره‌ها، طعنه‌ها، کنایات، اشارات، این دو معنا به گونه‌ای مختلف از یکدیگر باز شناخته می‌شوند. به عنوان مثال در یک گفته تحت اللفظی، منظور گوینده دقیقاً همان معنای جمله است؛ بنابر این منظور با معنای جمله منطبق می‌شود. در حالی که در یک گفته استعاری لزوماً این طور نیست. بنابر این درک معنای این گفته وابسته به درک معنای منظور گوینده جمله است. ویور¹ (1995) اظهار می‌دارد که کنش، خود، گفتار است، بدین معنا که با بر زبان راندن واژه‌ها کار انجام می‌گیرد. بر این اساس، کنش‌گر یا به تعبیر ویور، بازیگر امنیتی‌کننده و مخاطب کنش گفتاری امنیتی، درگیر در فرایند امنیتی شدن است، به نحوی که موفقیت یا شکست کنش گفتاری به ویژگی‌ها و شرایط آن دو بستگی دارد. ویور با الهام از شرایط کارایی آستین برای موفقیت در کنش‌ها از شرایطی نام می‌برد که کنش گفتاری را نتیجه بخش می‌سازد. او این شرایط را شرایط تسهیل‌کننده می‌نامد که ناظر به دو بعد درونی و بیرونی است. شرایط درونی مربوط به جنبه زبانی و شرایط بیرونی با جنبه اجتماعی تناظر دارد. یول² (1996) کنش‌ها و رویدادهای گفتاری را بررسی کرد. وی در زمینه کنش‌های گفتاری چنین بیان می‌دارد که عملی که در نتیجه ابراز یک سخن صورت می‌پذیرد «کنش گفتار» نام دارد و در هر موقعیتی وقتی گفته‌ای بر زبان جاری می‌شود یا نوشته‌ای روی چیزی درج می‌شود، به طور همزمان سه کنش مرتبط با هم انجام می‌پذیرد. سیمون³ و کارتیس⁴ (2015) در مقاله‌ای کنش‌های گفتاری در متون تبلیغاتی بررسی کردند. آنها در این مقاله بیان می‌کنند که کنش‌های گفتاری ابتدا در مباحث ساختارگرایی مورد استفاده قرار گرفت و به تدریج به عرصه مباحث و موضوعات تحلیل گفتمان وارد شد. در این مقاله طبقه‌بندی و تحلیل کنش‌های بیانی به کار رفته در متون تبلیغاتی بررسی شد. ژو⁵ (2015) به بررسی استفاده از کنش‌های گفتاری در تحلیل پدیده‌ای به نام «گفتمان کثیف»⁶ در ورزش پرداخت. در این پژوهش کاربرد

¹ Waever, O.

² Yule, G.

³ Simon, S.

⁴ Cartis, D.

⁵ Xu, L.

⁶ Dirty Discourse

کنش‌های گفتاری به دلیل آشنایی محقق با ورزش فوتبال و بسکتبال بررسی شد. الشتاین¹ و بلوم کولکا² (2016) در مقاله ای به بررسی کنش‌های گفتاری درخواست و معذرت خواهی پرداخته اند. هدف مقاله بررسی تطبیقی الگوی کنش‌های گفتاری در بیان درخواست و معذرت خواهی، بیان شباهت‌ها و تفاوت‌های این دو کنش در گویشوران بومی و غیربومی انگلیسی زبان است.

3- مبانی نظری پژوهش

3-1- کنش گفتار

کنشی که در نتیجه گفتار باشد به گوینده کمک می‌کند تا با گفتن یک جمله یا یک پاره گفتار، عملی را به انجام رساند. اصطلاح کنش گفتاری از اصطلاحات زبان‌شناسی و فلسفه زبان است. همچنین کنش گفتاری به عملی گفته می‌شود که در نتیجه یک گفته عمدی رخ می‌دهد. زمانی که گفته‌ای تحریک‌آمیز و عمدی بیان می‌شود به قصد اینکه جریان یا کنشی به راه بیفتد هم، صحبت از کنش گفتاری می‌کنیم (ساجدی، 1381:38). آستین مجموعه مقالات تدریسی‌اش در دانشگاه آکسفورد را در کتاب چگونه کلمات کار انجام می‌دهند³، منتشر کرد؛ کتابی که معرفی‌کننده رسمی نظریه کنش گفتار⁴ به‌شمار می‌رود. این نظریه زبانی، با تحلیل انواع مختلف کارهایی که می‌توانیم با کلمات انجام دهیم، سر و کار دارد. فیلسوفان بر این باور بوده‌اند که زبان به کار گرفته می‌شود تا جهان را بازنمایی کند؛ یعنی نشان دهد که چه هست و چه نیست. به همین دلیل، حقیقت مفهوم مرکزی فلسفه زبان بوده است (سرل، 1385:8).

3-2- انواع کنش‌های گفتاری

کنش‌های گفتاری در بیان یک پاره گفتار به وسیله چهار نوع مفهوم منتقل می‌شوند:

- 1- کنش گفتار مستقیم: هرگاه میان معنای جمله و معنای قصد شده گوینده مطابقت وجود داشته باشد.
- 2- کنش گفتاری غیر مستقیم: مطابقتی میان معنای قصد شده گوینده و معنای جمله وجود ندارد. مثلا گوینده می‌گوید «هوا سرد است» اما منظورش این است که «پنجره را ببند». پاره گفتارهای کنشی را می‌توان از فعل آنها یا اضافه کردن «بدین وسیله» باز شناخت مانند: افعالی مانند: شرط بستن، قول دادن، اعلام کردن، نامیدن، اخطار کردن، قسم خوردن. بدین وسیله قسم می‌خورم >---- این یک فعل کنشی است.

¹ Olshtain, E.

² Blum Kulka, S.

³ How to do Thing with Words

⁴ Speech act

3- کنش گفتاری صریح: حالتی است که فعل کنشی مستقیماً در جمله بیان شود: قول می‌دهم برگردم.

4- کنش گفتاری غیر صریح: حالتی که فعل کنشی مستقیماً در جمله بیان نمی‌شود: برمبگردم. پاره گفتارها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

1- بجا یا مناسب¹: آن دسته از پاره گفتارهایی که به انجام عملی منتهی می‌شود.

2- نابجا²: آن دسته از پاره گفتارهایی که به عمل ختم نمی‌شود.

در توضیح دو مفهوم فوق به این مثال توجه کنید. اگر خدمتکاری به ملکه‌اش بگوید: «در را باز کن» این یک پاره گفتار نابجا است چرا که بر اساس شرایط بجا بودن، پاره گفتارها بررسی می‌شوند (سرل، 1969).

3-2- انواع کنش گفتار از دیدگاه سرل (1969)

3-2-1- کنش اظهاری

هدف غیربیانی این کنش، توصیف حالت یا حادثه‌ای است. گوینده عقیده خود را درباره صحت و سقم مطالبی اظهار می‌دارد. این کنش، تعهد گوینده را نسبت به صدق گزاره مطرح شده نشان می‌دهد. گوینده می‌گوید چیزها چگونه هستند. این کنش محتوای گزاره‌ای را با جهان و محیط مطابقت داده، باورهای گوینده را نشان می‌دهد. مثال:

1. ما می‌دانیم زمانی که مردم در آینده خویش نقشی داشته باشند از آمار خودکشی‌هایشان کاسته می‌شود (قنسولی هزاره، 1379:121).

2. به نظر می‌رسد توسعه درگیری‌ها و تروریسم، توجهی برای حضور نیروهای خارجی در عراق است (قنسولی هزاره، 1379:121).

3-2-1-1- افعال کنش اظهاری

آغاز کردن یک عمل، ابراز کردن، اثبات کردن، ادعا کردن، اظهار کردن، اعتراض کردن، اعطا کردن، اعلان کردن، التماس کردن، بحث کردن، بیان کردن، پاسخ دادن، تأیید کردن، تصحیح کردن، تغییر فعالیت دادن، تفسیر کردن، تکذیب کردن، توصیف کردن، دسته‌بندی کردن، دفاع کردن، دلیل آوردن، رها کردن، شرح دادن، گزارش دادن، گفتن، محدود کردن، مطمئن بودن، معرفی کردن، نسبت دادن، نفی کردن، نقد کردن، واگذار کردن.

3-2-1-2- ابزارهای تسهیل کننده شناخت کنش اظهاری

من اثبات می‌کنم که، من اظهار می‌کنم که، من تأیید می‌کنم که، من تصحیح می‌کنم که، من می‌گویم که، من نفی می‌کنم که (سرل، 1969:151).

¹ Felicitous

² Infelicious

3-2-2- کنش ترغیبی

هدف غیربیمانی این کنش، ترغیب مخاطب برای انجام کاری و قرار دادن شنونده در حالت تکلیف و اجبار برای انجام عملی است، یعنی گوینده می‌خواهد شنونده کاری انجام دهد. گوینده سعی می‌کند تا کاری کند که چیزهایی انجام شود و جهان را با محتوای گزاره‌ای که شامل عمل آتی شنونده است، تطبیق بدهد. کنش ترغیبی خواسته‌ها و تمایلات گوینده را بیان می‌کند. نمونه بارز کنش ترغیبی را می‌توان در پرسش‌ها یا درخواست‌ها مشاهده کرد. مانند:

1. به آنها، زنان و مردان با شرافتی که برای فرزندان خویش همان چیزهایی را می‌خواهند که ما برای کودکان خویش می‌خواهیم، باید امید بدهیم (عباسی، 1392:98).

2. آیا تولید این سلاح‌های مرگبار و انباشت آنان در زرادخانه‌ها برای توسعه صلح و دموکراسی است؟ (عباسی، 1392:98).

3-2-2-1- افعال کنش ترغیبی

اجازه دادن، اخطار دادن، اصرار و پافشاری کردن، اعلان نیاز کردن، التماس و تمنا کردن، القا کردن، بازخواست کردن، بایستن و لازم بودن، به مبارزه طلبیدن، بی‌توجهی کردن، پند و اندرز دادن، پیشنهاد کردن، تجویز کردن، تقاضا کردن، تکرار کردن، توانستن، توصیه کردن، توضیح خواستن، خواستن، من می‌خواهم که، درخواست اثبات کردن، درخواست اطلاعات کردن، درخواست کردن، دستور دادن، دعوت کردن، دوباره راه انداختن، سوال کردن، شرط کردن، شرط گذاشتن، گدایی کردن، معذرت خواهی کردن، نصیحت کردن، هشدار دادن.

3-2-2- ابزارهای تسهیل کننده شناخت کنش ترغیبی

من اجازه می‌دهم که، من اخطار می‌کنم که، من به... نصیحت می‌کنم که، من پیشنهاد می‌کنم که، من تقاضا می‌کنم که، من تکرار می‌کنم که، من توصیه می‌کنم که، من دستور می‌دهم که، من دعوت می‌کنم که، من سوال می‌کنم که، من هشدار می‌دهم که (سرل، 1969:321).

3-2-3- کنش تعهدی

این کنش مربوط به متعهد کردن خود گوینده برای انجام دادن عملی در آینده است. گوینده با قول دادن، سوگند خوردن و اعمالی نظیر آن، متعهد می‌شود که در آینده کاری را انجام بدهد. هدف این کنش تطبیق دادن جهان با محتوای گزاره‌ای عمل آتی شنونده می‌شود. مانند:

1. من متعهد می‌شوم که دو کشور دموکراتیک اسرائیل و فلسطین در کنار یکدیگر در صلح و امنیت زندگی کنند (عباسی، 1392:101).

3-2-3-1- افعال کنش تعهدی

بیان موافقت کردن، تعهد دادن، تقدیم کردن، داوطلب شدن، ضمانت کردن، قسم خوردن، قول دادن، متعهد شدن.

3-2-3-2- ابزارهای تسهیل کننده شناخت کنش تعهدی

من تعهد می‌دهم که، من دعوت می‌کنم که، من قسم می‌خورم که، من قول می‌دهم که، من متعهد می‌شوم که (سرل، 1969: 270).

3-2-4- کنش عاطفی

هدف غیربیانی کنش عاطفی، بیان حالت روانی است که در آن شخص سهیم شده است. گوینده احساس خود را از طریق قدردانی، عذرخواهی، تبریک، ناسزا و جز آن بیان می‌دارد. با بیان یک گزاره با فرض حقیقی بودن آن گزاره، در شخص احساسی به وجود می‌آید، مثلاً یا خوشحال می‌شود یا افسوس می‌خورد. مانند:

1. ما تاریخ غنی شما، فرهنگ درخشان و سهم بسیار شما در تمدن را ستایش و تحسین می‌کنیم (ساجدی، 1381: 52).

2. خداوند حکیم، عزیز و رحیم را سپاسگزارم که فرصت دیگری در اختیار این جانب قرار داد تا به نمایندگی از ملت بزرگ ایران مطالبی را به سمع و نظر جامعه جهانی برسانم (ساجدی، 1381: 52).

3-2-4-1- افعال کنش عاطفی

اظهار همدردی کردن، اهانت کردن، بیان کردن آرزو، پیش‌بینی کردن، تامل کردن، تبریک گفتن، تردید داشتن، تسلیم شدن، تشکر کردن، تعجب کردن، تمجید کردن، تهدید کردن، خشمگین شدن، خشنود شدن، دست انداختن، دشنام دادن، سلام کردن و احترام گذاشتن، شکایت کردن، شوخی کردن، عصبانی شدن، فرضیه داشتن، متضمن چیزی بودن، مسخره کردن، معذرت خواستن، ناامید و دلسرد شدن، ناسپاسی کردن.

3-2-4-2- ابزارهای تسهیل کننده شناخت کنش عاطفی

من پیش‌بینی می‌کنم که، من تبریک می‌گویم که، من تردید دارم که، من تشکر می‌کنم که، من تعجب می‌کنم که، من تهدید می‌کنم که، من خشنود هستم که، من فرض می‌کنم که، من معذرت می‌خواهم که (سرل، 1996: 92).

3-2-5- کنش اعلامی

هدف غیربیانی کنش اعلامی، اعلام شرایط تازه‌ای برای مخاطب است. گوینده به واسطه اعلام‌هایش بر جهان، تغییرات واقعی‌ای ایجاد می‌نماید. این کنش همزمان دارای دو وجه انطباقی بین زبان و جهان است. کنش اعلامی زمانی اتفاق می‌افتد که گوینده قدرت و صلاحیت بیان وقایع جدید یک موقعیت را داشته باشد. این امر تنها به واسطه انجام مناسب کنش گفتار تحقق می‌پذیرد. مانند:

1. از این ساعت، شما رزن و شوهر اعلام می‌کنم.

2. آغاز جنگ را اعلام می‌کنم.

3. من با صدای بلند اعلام می‌کنم امروز جهان بیش از همیشه نیازمند انسان‌های صالح و عدالت‌خواه و عاشق بشریت و بالاتر از همه نیازمند انسان صالح کامل و منجی حقیقی است که موعود همه امت‌ها و بر پا کننده عدالت و صلح و برادری خواهد بود (پهلوان نژاد، 1389: 39).

3-2-5-1- افعال کنش اعلامی

آغاز کردن کار، از کار برکنار کردن، اعلام کردن، انتصاب کردن، به کار گماردن، پایان دادن کار، عقد قرارداد کردن، نام گذاری کردن.

3-2-5-2- ابزارهای تسهیل کننده شناخت کنش اعلامی

من اعلام می کنم که.

براساس دسته بندی سرل از افعال، می توان کنش های گفتار را تشخیص داد. اما لازم نیست حتماً خود فعل در جمله وجود داشته باشد، مثلاً در جمله «بگو به من». فعل گفتن در بخش کنش اظهاری آمده است، اما به واسطه بافت است که تشخیص داده می شود که «بگو به من». بار امری دارد و معادل معنایی فعل «دستور دادن» است، بنابراین این جزء کنش ترغیبی است. همانطوری که سرل اذعان می کند، بافت، بیشترین نقش را در تعیین کنش گفتار یک جمله بر عهده دارد. برای تعیین کنش های گفتار در این مقاله از سه شیوه استفاده شده است:

1. واژگانی از طریق افعال کنشی: من اعلام می کنم که...، من متعهد می شوم که...

2. ساختار جمله: جملات سوالی و امری.

3. بافت جمله: دشمن در کمین است. بافت هشدار دادن جمله را می رساند (سرل، 1996: 69).

4- تحلیل داده ها

4-1 تحلیل داده های توصیف بهشت در ترجمه آیات قرآنی

1- (بقره آیه 25) - «کسانی که ایمان آورده و کارهای صالح کرده اند نویدشان ده که بهشت ها در پیش دارند که جوی ها در آن روانست و چون میوه ای از آن روزیشان شود بگویند این همانست که قبلاً روزی ما شده بود، و نظیر آن بایشان بدهند، و در آنجا همسران پاکیزه دارند و خود در آن جاودانند».

نمونه 1 شامل چند بخش است. در این آیه، اطلاعاتی به خواننده منتقل می شود تا خواننده به صدق گفتار گوینده متن که همانا خداوند متعال است بیشتر پی ببرد و باور پذیری بیشتری با موضوع داشته باشد. در کنش های گفتاری اظهاری، گوینده تعهد خود را نسبت به صدق گزاره هایی که اظهار می دارد نشان می دهد. گوینده از طریق این نوع کنش به مقایسه محتوای گزاره ای، با جهان خارج می پردازد و باور خویش را نشان می دهد. در نتیجه کنش به کار رفته در این جمله از نوع اظهاری است. همچنین در جمله «نویدشان ده که بهشت ها در پیش دارند» مخاطب به سوی هدفی تحریک و ترغیب و با دادن بشارت به نعماتی که در بهشت گردهم آمده، مخاطب به انجام عمل صالح تشویق می شود، به نوعی انگیزه انجام عمل صالح در مخاطب به وجود می آید. بنابراین در این نمونه کنش ترغیبی به کار رفته است. بنابراین این با توجه به متن آیه در این نمونه، 6 کنش اظهاری و 1 کنش ترغیبی به کار رفته است.

2- (آل عمران آیه 136) - «آنها هستند که پاداش عملشان آموزش پروردگار است و باغ هایی که از زیر درختان آن نهرها جاری است جاوید در آن بهشت ها متعمم خواهند بود و چه نیکو است پاداش نیکوکاران عالم».

در این نمونه نیز، مشابه نمونه قبل به بیان واقعیت‌های بهشت اشاره شده است و بر پاداش نیکوکاران که در بهشت نصیب آنها خواهد شد، تاکید و به مخاطب در مورد آن نعمات اطلاعات و خبر داده می‌شود. لذا در این نمونه 4 کنش اظهاری استفاده گردیده است.

3- (نساء آیه 13) - «آنچه مذکور شد احکام و اوامر خدا است و هر کس پیرو امر خدا و رسول او است او را به بهشت‌هایی در آورند که در زیر درختانش نهرها جاری است و آنجا منزل ابدی مطیعان خواهد بود و این است سعادت و پیروزی عظیم».

در این نمونه به بیان این مسئله از واقعیت‌های جهان خارج پرداخته شده است که، نعمات بهشت و آسایشی که در آنجا فراهم آمده نصیب کسانی خواهد شد که پیرو امر خدا و رسول او هستند و آنجا منزلگاه ابدی آنها خواهد شد، لذا افراد برای رسیدن به بهشت باید پیرو امر خداوند و رسول او باشند، در واقع به طور غیر مستقیم این دیدگاه به مخاطب القا می‌شود که برای رسیدن به بهشت اطاعت از امر خداوند لازم و واجب است و با توصیف نعمات بهشتی مخاطب به سوی برخورداری از این نعمات تشویق و ترغیب می‌شود. لذا در این نمونه 1 کنش ترغیبی و 4 کنش اظهاری به کار رفته است.

4- (مائده آیه 85) - «(در نتیجه این رفتارشان) و به پاس این گفته‌هایشان خداوند بهشت‌هایی پاداششان داد که از زیر آن نهرها روان و آنان در آن بهشت‌ها خالد و جاودانند، و این پاداش، پاداش نیکوکاران است».

در این نمونه نیز به شرح حال افراد صالح پرداخته شده است که این افراد ساکن بهشت شده‌اند و این برای آنها پاداشی است که در نتیجه رفتارشان به دست آورده‌اند. لذا در این آیه 3 کنش اظهاری به کار رفته است.

5- (عد 35) - «بهشتی که به پرهیزگاران وعده داده‌اند، این است که در آن جوی‌هایی روان است، میوه و سایه آنها دائمی است، این سرانجام کسانی است که پرهیزگاری کرده‌اند، و سرانجام کافران جهنم است». در این نمونه، فعل «وعده دادن» نشانه نوعی تعهد به مخاطب، نسبت به انجام عملی و کاری در آینده است، هدف این کنش تطبیق دادن جهان با محتوای گزاره‌ای عمل آتی شنوده است. لذا کنش به کار رفته از نوع تعهدی است. همچنین در این نمونه با توجه به جملات به کار رفته و ارائه توضیحاتی در مورد واقعیت‌های بهشت و جهنم با کنش اظهاری نیز روبرو هستیم. بنابر این در نمونه 5، 1 کنش تعهدی و 4 کنش اظهاری تشخیص داده شد.

6- (فاطر آیه 35) - «همان خدایی که از کرم خویش، ما را به این سرای دائم درآورد که در اینجا رنج و ملالی به ما نرسد».

در نمونه 6 به دلیل بیان واقعیت‌هایی در مورد بهشت و تشریح زندگی مومنان در آنجا تنها با 2 کنش اظهاری روبرو هستیم.

7- (صافات آیه 40) - «آیا بعد از آنکه مردیم و خاک و استخوان شدیم دوباره برای پاداش زنده می‌شویم؟».

هدف غریبانی این کنش، ترغیب مخاطب برای انجام کاری و قرار دادن شنونده در حالت تکلیف و اجبار برای انجام عملی است، یعنی گوینده می‌خواهد، شنونده کاری انجام دهد. جملات سوالی از نمونه‌های بارز کنش‌های ترغیبی است. بنابر این در این آیه 1 کنش ترغیبی و 1 کنش اظهاری وجود دارد.

8- (صافات آیه 57) - «و اگر نعمت پروردگار نبود حتما من نیز از حاضر شدگان در دوزخ می‌بودم». در این آیه اینگونه اظهاری می‌شود که به واسطه وجود نعمت خداوند، من از بهشتیان هستم و اگر این نعمت از من دریغ می‌شد من هم جزء جهنمیان بودم، در واقع به توصیف حالت و حادثه‌ای پرداخته شده است که در صورت عدم وجود آن من نیز جزء جهنمیان می‌بودم. لذا در این نمونه 1 کنش اظهاری تشخیص داده شد.

9- (صافات آیه 58) - «دوستان بهشتی از شدت خرسندی و شادی به یکدیگر می‌گویند آیا راستی این ماییم که دیگر نمی‌میریم؟».

در این نمونه به دلیل ابراز خرسندی و شادی بهشتیان از وضعیت پیش آمده برای خود و بیان احساسات و عواطف درباره وضعیت موجود، با کنش عاطفی مواجه هستیم. همچنین در این نمونه با جمله پرسشی روبرو هستیم که جملات پرسشی از نمونه‌های بارز کنش‌های ترغیبی است. با توجه به نمونه حاضر در این عبارت با 1 کنش عاطفی، 1 کنش ترغیبی و 1 کنش اظهاری مواجه هستیم.

10- (زمر آیه 20) - «لیکن کسانی که از پروردگارشان می‌ترسند غرفه‌هایی دارند که مافوق آن نیز غرفه‌هایی است بنا شده که از دامنه و چشم اندازش نهرها جاری است این وعده خدا است و خدا خلف وعده نمی‌کند».

در ابتدای نمونه 10 به بیان احساس ترس پرداخته شده است، ترس از خداوند که به نوعی احترام به مقام خداوند متعال را در بردارد و به نوعی احساس خشوع و بندگی در برابر خداوند معنی می‌شود که احساسی درونی و قلبی است. بنابر این به دلیل بیان احساسات درونی مخاطب با کنش عاطفی مواجه خواهیم بود. همچنین در عبارت «این وعده خدا است» نوعی تعهد برای انجام عملی در آینده به چشم می‌خورد و با جمله «خدا خلف وعده نمی‌کند» نیز مجدد بر این تعهد تأیید می‌شود. لذا در این نمونه 1 کنش عاطفی، 2 کنش تعهدی و 5 کنش اظهاری تشخیص داده شد.

11- (دخان آیه 56) - «در بهشت، دیگر طعم مرگ را نمی‌چشند. مرگشان همان مرگ اول بود و خدا از عذاب دوزخ حفظشان می‌کند».

در این نمونه تنها به بیان واقعیت‌هایی که در بهشت جریان دارد اشاره می‌شود، لذا با 2 کنش اظهاری مواجه هستیم.

12- (ق آیه 33) - «به هر کسی که به غیب از خدای رحمان بترسد و با قلبی بیاید که همواره به سوی خدا مراجعه می‌کرده».

در این نمونه به دلیل بیان احساس ترس همراه با خشوع قلبی نسبت به خداوند و بیان حالات درونی مخاطب در برابر پروردگار، با 1 کنش عاطفی مواجه هستیم. همچنین به دلیل بیان شرایط دورنی فرد خاشع در برابر خداوند و تشریح وضعیت وی با 1 کنش اظهاری نیز روبرو خواهیم بود.

13- (طور آیه 18) - «در حالی که با یکدیگر درباره آنچه پروردگارشان به آنان داده گفتگو می‌کنند و لذت می‌برند، و پروردگارشان از عذاب دوزخ محفوظشان داشت».

در این آیه به دلیل شرح حال بهشتیان در بهشت و بیان عقیده آنان در مورد صحت و سقم نعمات بهشتی، برای باورپذیری بیشتر مخاطب، به نوعی با کنش اظهاری مواجه هستیم، همچنین در این نمونه اشاره شده است که بهشتیان از آنچه خداوند به آنها داده شده لذت می‌برند، فعل «لذت بردن» به نوعی همراه با ابراز شادی و خرسندی از رویداد پیش آمده است که در این حالت کنش عاطفی نیز رخ می‌دهد. لذا در این نمونه 2 کنش اظهاری و 1 کنش عاطفی وجود دارد.

14- (حدید آیه 21) - «به سوی مغفرتی از پروردگارتان و بهشتی که عرض آن چون عرض آسمان و زمین است بشتابید، که برای کسانی آماده شده که به خدا و رسولان او ایمان آوردند، و این فضلی است از خدا که به هر کس بخواهد می‌دهد، و خدا دارای فضلی عظیم است».

در نمونه 14 به شرح کیفیت و چگونگی بهشت اشاره شده است و اینکه این بهشت برای کدامیک از بندگان آماده شده، پرداخته می‌شود و این بهشت مهیا شده به عنوان فضل و نعمتی از سوی پروردگار برای بندگان معرفی می‌شود. لذا با 4 کنش اظهاری روبرو خواهیم بود.

15- (رعد آیه 23) - «بهشت‌های جاودانی که خودشان، هر که از پدران و همسران و فرزندانشان شایسته بوده داخل آن شوند، و فرشتگان از هر دری بر آنها وارد می‌شوند».

در این نمونه نیز همانند نمونه بالا به شرح و بیان ویژگی‌های بهشت و ساکنین آن پرداخته شده تا صحت و سقم درستی سخن حق برای مردم آشکارتر گردد. لذا با 2 کنش اظهاری مواجه هستیم.

16- (کهف آیه 31) - «بلکه (اجر عظیم) بهشت‌های عدن که نهرها از زیر درختانش جاری است خاص آنهاست در حالی که در آن بهشت برین زیورهای زرین بیارایند و لباس‌های سبز حریر و دیبا پوشند و بر تخت‌ها تکیه زنند (که آن بهشت) نیکو اجری و خوش آرامگاهی است».

در نمونه 16 نیز همانند نمونه بالا به کیفیت و شرح نعمات بهشت اشاره شده است لذا 5 کنش اظهاری در این نمونه یافت گردید.

17- (مریم آیه 63) - «این بهشتی است که به هر کس از بندگان خویش که پرهیزکار باشد می‌دهیم». در این نمونه شرط ورود به بهشت، پرهیزکاری معرفی شده است، به نوعی خداوند به ترغیب بندگان برای رسیدن و دست یافتن به بهشت پرداخته است، زیرا رسیدن به بهشت نوعی تمایل و خواسته درونی همه انسانهاست. پس در این آیه با ترغیب انسان و برانگیختن تمایلات درونی، وی را به پرهیزگاری تشویق نموده‌اند، زیرا تنها شرط دسترسی به بهشت برین محسوب می‌شود. بنابراین با 1 کنش ترغیبی مواجه هستیم.

18- (صافات آیه 48) - «و پیش ایشان حوریان درشت چشم پرکرشمه و نازند».

در این نمونه نیز مجدد به شرح احوال بهشتیان و نعمات بهشت پرداخته شده است. در این نمونه 1 کنش اظهاری وجود دارد.

19- (صافات آیه 53) - آیا بعد از آنکه مردیم دوباره برای پاداش زنده می‌شویم؟

در نمونه 19 به دلیل بیان پرسش که از مصادیق کنش ترغیبی است، 1 کنش ترغیبی روی داده است، همچنین به دلیل اشاره به رویداد مرگ و زنده شدن مردگان که از واقعیت‌های زندگی بشری هستند با 1 کنش اظهاری هم مواجه خواهیم بود.

20- (صافات آیه 45) - «قدح‌ها از آب بهشتی از هر سو برایشان حاضر می‌شود».

در این نمونه نیز مجدد به شرح احوال بهشتیان و نعمات بهشت پرداخته شده است. در این نمونه، 1 کنش اظهاری وجود دارد.

در داده‌های حاصل از متن قرآن کریم پیرامون توصیف بهشت در آیات قرآن، 192 آیه جهت بررسی کنش‌های گفتاری بر مبنای دیدگاه سرل مورد ارزیابی قرار گرفت. از بررسی جملات و پاراگراف‌های متن قرآن، در مجموع 499 کنش بر اساس دیدگاه سرل تشخیص داده شد (تعداد 354 کنش اظهاری، 32 کنش عاطفی، 68 کنش ترغیبی، 41 کنش تعهدی و 4 کنش اعلامی به کار رفته است). کاربرد کنش اظهاری و ترغیبی در آیات قرآن پیرامون توصیف بهشت، بیشترین بسامد کاربرد و کنش اعلامی، کمترین فراوانی کاربرد را دارد. در جدول 1- فراوانی کاربرد این کنش‌ها نشان داده شده است.

انواع کنش‌های گفتاری	تعداد	درصد
1 کنش اظهاری	354	70,94%
2 کنش ترغیبی	68	13,62%
3 کنش عاطفی	32	6,41%
4 کنش تعهدی	41	8,21%
5 کنش اعلامی	4	0,8%
مجموع	499	100%

جدول 1- درصد کاربرد کنش‌های گفتاری مطابق الگوی سرل در آیات منتخب قرآن کریم پیرامون توصیف بهشت.

4-2 تحلیل داده‌های توصیف جهنم در ترجمه آیات قرآنی

1- (نساء آیه 56) - «محققاً کسانی که به آیات ما کفر ورزیدند به زودی داخل آتشان می‌کنیم که هر نوبت پوستشان چروک شود پوستی دیگر بر نشان می‌کشیم، تا عذاب را همچنان بچشند، که خدا مقتدری است شکست ناپذیر، و در عین حال حکیم».

در نمونه 1 به توصیف ویژگی‌ها و رویدادهای جهنم و اهل آن پرداخته شده است، در این نمونه با 6 کنش اظهاری روبرو هستیم.

2- (اعراف آیه 41)- «برای ایشان از آتش بستری و (به جای روپوش) بر بالای آنان پوشش‌های آتشی است، آری ستمگران را چنین کیفر می‌دهیم».

در این نمونه نیز مجدداً به توصیف شرایط کیفر ستمگران در جهنم اشاره شده است تا مخاطب به صحت و سقم مطالب ذکر شده اشراف یابد. در این نمونه نیز با 2 کنش اظهاری مواجه هستیم.

3- (توبه آیه 81)- «بجا ماندگان پس از حرکت رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) از تخلف کردن خود شادمان شدند، و کراهت داشتند که با مال‌ها و جان‌های خویش در راه خدا جهاد کنند و گفتند در این گرما بیرون مروید، بگو گرمای آتش جهنم سخت‌تر است، اگر می‌فهمیدند».

در این آیه به توصیف شادمانی برخی از افراد پرداخته شده است که از همراهی نکردن رسول خدا شادمان بوده‌اند. در این آیه به این نکته اشاره شده که شادمانی آنها ظاهری است و در واقع به دلیل این همراهی نکردن و کراهتی که داشتند، عذاب خواهند شد. در این نمونه به دلیل جملاتی پیرامون احساسات درونی عده‌ای با 1 کنش عاطفی مواجه هستیم. همچنین به دلیل بیان واقعیت پیش آمده در راه جهاد و توصیف رویداد رخ داده برای آشکار شدن ماجرا با 4 کنش اظهاری مواجه هستیم.

4- (اسراء آیه 97)- «هر که را خدا راهنمایی کند آنکس به حقیقت هدایت یافته و هر که را گمراه کند دیگر جز خود او راهنما و دوستی و نگهبانی برایش نخواهی یافت و روز قیامت زیر و رو در حالی که کور و گنگ و کر هم باشند محسورشان می‌کنیم و منزلگاهشان جهنم است جهنمی که هر گاه آتشش خاموش شود باز شدیدتر سوزان و فروزان می‌کنیم».

در این نمونه به بیان باورهای جاری در قرآن اشاره شده است که هدایت یافته واقعی کسی است که خدا او را راهنمایی کرده و کسی که گمراه شود هیچ کس جز خدا نمی‌تواند او را راهنمایی نماید و اینان در آخرت در آتش جهنم گرفتار خواهند شد، سپس به توصیف جهنم نیز پرداخته شده است. در این نمونه با 5 کنش اظهاری مواجه هستیم.

5- (زمر آیه 71)- «و کسانی که کافر شدند دسته دسته به سوی جهنم رانده می‌شوند تا آنجا که به کنار جهنم برسند درها به رویشان بازمی‌شود و خازنان دوزخ به ایشان می‌گویند آیا رسولانی از جنس خود شما به سوی شما نیامدند که آیات پروردگارتان را بر شما بخوانند و شما را از لقای امروزتان بترسانند؟ می‌گویند: بله، آمدند و لیکن کلمه عذاب علیه کفار محقق شده بود».

در نمونه 5 به توصیف جهنم و بیان واقعیات آن اشاره شده است تا مخاطب به درستی و صحت آن پی ببرد. در این آیه همچنین با پرسشی مواجه هستیم که از کفار پرسیده می‌شود، جملات پرسشی از نمونه‌های بارز کنش‌های ترغیبی هستند، در این نمونه، 1 کنش ترغیبی و 6 کنش اظهاری تشخیص داده شد.

6- (غافر آیه 50)- «در پاسخ می‌گویند آیا همواره رسولانتان با معجزات و آیات روشن به سویتان نیامدند؟ می‌گویند: بله آمدند. در پاسخ می‌گویند: پس بخوانید که دعای کافران جز در ضلالت نخواهد بود».

- در نمونه 6 با یک پرسش مواجه هستیم و جملات پرسشی بر اساس نظریه کنش‌های گفتاری سرل، از نمودهای کنش ترغیبی است. در این نمونه، 1 کنش ترغیبی و 3 کنش اظهاری وجود دارد.
- 7- (تحریم آیه 6) - «هان ای کسانی که ایمان آورده‌اید! خود و اهل خود را از آتشی که آتش‌گیرانه‌اش مردم و سنگ است حفظ کنید، آتشی که فرشتگان غلاظ و شداد موکل بر آنند فرشتگانی که هرگز خدا را در آنچه دستورشان می‌دهد نافرمانی ننموده بلکه هر چه می‌گویند عمل می‌کنند».
- در این نمونه با بیان کلمه «هان» به نوعی اخطار به اهل ایمان داده می‌شود تا خود را از آتش جهنم حفظ کنند. در واقع مخاطب به نوعی برای انجام کاری ترغیب می‌شود و در حالت اجبار و تکلیف قرار می‌گیرد. در این نمونه، با 1 کنش ترغیبی مواجه هستیم و 4 کنش اظهاری نیز در این نمونه تشخیص داده شد.
- 8- (فجر آیه 23) - «و جهنم را حاضر سازند (مال) دردی از شما را دوا نمی‌کند، در آن روز انسان همه چیز را می‌فهمد اما چه وقت فهمیدن است؟!».
- در این نمونه به توصیف روز قیامت پرداخته شده که در آن روز داشتن مال و ثروت گره‌ای از کار انسان نمی‌گشاید و وقتی انسان‌ها به این مسئله واقف می‌شوند که دیگر خیلی دیر شده است. در اینجا با 3 کنش اظهاری روبرو هستیم.
- 9- (همزه آیه 7) - «آتشی که نه تنها ظاهر جسم را می‌سوزاند بلکه بر باطن و جان انسان نیز نزدیک می‌شود».
- در این نمونه به توصیف جهنم و آتش آن پرداخته شده است. لذا 2 کنش اظهاری وجود دارد.
- 10- (لیل آیه 14) - «اینک شما را از آتشی هشدار می‌دهم که زبانه می‌کشد».
- در این نمونه با 1 کنش ترغیبی مواجه هستیم، هشدار و بیم دادن به چیزی در آینده در واقع از نمونه‌های کنش ترغیبی است.
- 11- (نبا آیه 30) - «پس بچشید (کیفر تکذیب و بدکاری را) که هرگز بر شما چیزی جز رنج و عذاب دوزخ نیفزاییم (چنانکه شما در دنیا هیچ متنبه نشده و جز بر بدی نیفزودید)».
- در این نمونه به توصیف جهنم و آتش دوزخ پرداخته شده است که به واسطه تکذیب و بدکاری اهل جهنم این آتش نصیب آنها شده است. لذا 2 کنش اظهاری وجود دارد.
- 12- (نبا آیه 24) - هرگز در آنجا قطره‌ای آب سرد و شراب طهور نیاشامند (چنانکه در دنیا از علوم انبیا بهره نیافتند)».
- در نمونه 12 به بیان خصوصیت‌های جهنم پرداخته شده است که انسان‌های جهنمی در آنجا قطره‌ای آب سرد نخواهند یافت که آنها را نجات دهد، همانگونه که در دنیا از علم انبیا خدا که نجات دهنده بود بهره نگرفته‌اند. در نتیجه 2 کنش اظهاری وجود دارد.
- 13- (مرسلات آیه 29) - «خطاب رسد ای منکران! شما امروز به سوی آن دوزخی که تکذیب کردید بروید».

در این نمونه نیز خداوند شرایط تازه‌ای را برای منکران اعلام می‌دارد و آنها را مورد خطاب قرار می‌دهد که به سوی دوزخ بروند و چون خداوند قدرت اعلام این شرایط را دارد، 1 کنش اعلامی روی داده است.

14- (حاقه آیه 30)- «پس خطاب می‌رسد (بگیرید او را و دست و پایش را ببندید)».

در این نمونه نیز چون فرمان خطاب از سوی خداوند صادر شده و خداوند شرایط صدور فرمان را دارا است با 1 کنش اعلامی روبرو هستیم.

15- (زخرف آیه 77)- «و ندا کردند که هان ای مالک دوزخ پروردگار خود را بخوان تا مرگ ما را برساند، می‌گوید: نه، شما دیگر مرگ ندارید، و همیشه زنده‌اید».

در این نمونه به توصیف احوال و شرایط سخت دوزخیان اشاره شده که به سبب عذاب بسیار به مرگ خویش رضایت می‌دهند اما آنها در عذاب پیش آمده زنده و جاودان خواهند بود و راه گریزی نخواهند داشت. در این نمونه 3 کنش اظهاری وجود دارد.

16- (همزه آیه 5)- «و تو چه می‌دانی که حطمه چیست؟».

در نمونه 16 با یک پرسش مواجه هستیم که جملات پرسشی از نمونه‌ای کنش‌های ترغیبی محسوب می‌شود و لذا 1 کنش ترغیبی وجود دارد.

17- (همزه آیه 6)- «آتش فروزان و خرد کننده خدا است».

در نمونه حاضر به توصیف آتش جهنم پرداخته شده است که از نمونه‌های کنش اظهاری است.

18- (قارعه آیه 10)- «و تو نمی‌دانی هاویه چیست».

در این نمونه به یکی از ویژگی‌های آتش جهنم پرداخته شده است که درک آن برای بشر سخت و ناممکن است. لذا با کنش اظهاری روبرو هستیم.

19- (قارعه آیه 11)- «آتشی است سوزنده».

در این نمونه نیز آتش جهنم و چگونگی آن توصیف شده، لذا با 1 کنش اظهاری مواجه هستیم.

20- (لیل آیه 14)- «اینک شما را از آتشی هشدار می‌دهم که زبانه می‌کشد».

در این نمونه هم ویژگی آتش جهنم توصیف شده، هم هشدار و هم ترغیب مخاطب از آتش اتفاق افتاده است که در آینده گریبان‌گیر انسان‌ها خواهد شد، لذا 1 کنش اظهاری و 1 کنش ترغیبی تشخیص داده شد.

در داده‌های حاصل از متن قرآن کریم پیرامون توصیف جهنم، 107 آیه جهت بررسی کنش‌های گفتاری بر مبنای دیدگاه سرل مورد ارزیابی قرار گرفت. در مجموع 288 کنش بر اساس دیدگاه سرل تشخیص داده شد، که تعداد 230 کنش اظهاری، 3 کنش عاطفی، 32 کنش ترغیبی، 7 کنش تعهدی و 16 کنش اعلامی به کار رفته است. کاربرد کنش اظهاری و ترغیبی در آیات قرآن پیرامون توصیف جهنم، بیشترین بسامد کاربرد و کنش عاطفی، کمترین فراوانی کاربرد را دارا است. در نمودار 2 فراوانی کاربرد این کنش‌ها نشان داده شده است.

انواع کنش های گفتاری	تعداد	درصد
کنش اظهاری	230	79,86%
کنش ترغیبی	32	11,11%
کنش عاطفی	3	1,04%
کنش تعهدی	7	2,43%
کنش اعلامی	16	5,55%
مجموع	288	100%

جدول 2- درصد کاربرد کنش‌های گفتاری مطابق الگوی سرل در آیات منتخب قرآن کریم
پیرامون توصیف جهنم

5- نتیجه گیری

با توجه به بررسی انجام شده پیرامون آیات قرآن در مورد دو واژه بهشت و جهنم مشخص شد که کاربرد کنش‌های گفتاری اظهاری با 354 مورد در واژه‌های مربوط به بهشت دارای بیشترین فراوانی کاربرد در آیات قرآنی است. همچنین میزان کاربرد کنش‌های ترغیبی با 68 مورد و عاطفی با 32 مورد دارای کاربرد بیشتری در آیات مربوط به بهشت است، که این امر نشان دهنده این مسئله است که در متن قرآن خداوند بیشتر با اظهار ویژگی‌های خوب و عالی برای مومنان، نشان دادن نعمات بهشتی، توصیف ویژگی‌های بهشت، سعی در تشویق و ترغیب بندگان به سمت انجام کارهای شایسته و خوب دارد، همچنین با کاربرد بیشتر کنش‌های عاطفی و تعهدی درهای رحمت را بیشتر به مومنان نشان داده است که در برابر انجام گناه و کارهای ناشایست، با رأفت و محبت خداوند روبرو هستند و درهای بخشش خداوند به سوی آنها باز است و خداوند خود در برابر انجام کارهای نیک بندگان، به آنها اطمینان خاطر و تعهد می‌دهد که نتیجه اعمال صالح آنها بهشت خواهد بود، زیرا قرآن کتاب روشنگری و امید برای همه بشریت در تمام دوران تاریخ است. کاربرد کمتر کنش‌های اظهاری و ترغیبی در آیات مربوط به جهنم نیز نشان می‌دهد که خداوند در قرآن کریم، بنای رویارویی با مردم را بر بخشش و عفو و تشویق آنها به کارهای نیک قرار داده و نه ترس از جهنم و عذاب الهی، که خداوند سراسر نور و رحمت نسبت به بندگان خویش است.

منابع

قرآن کریم

- پهلوان نژاد، محمدرضا (1389). «تحلیل متن زیارت نامه حضرت امام رضا بر پایه نظریه کنش گفتار». *فلسفه کلام*. شماره 42. صص 37-54.
- زارع، آمنه و زرگری، سحر (1392). «تحلیل متن شناسی سوره بقره بر اساس نظریه کنش گفتار». اولین کنفرانس ملی آموزش زبان انگلیسی، ادبیات و مترجمی.
- ساجدی، احمد (1381). *زبان دین و قرآن*. قم: مرکز انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

- سرل، جان (1385). *افعال گفتاری*، ترجمه علی عبداللہی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، صص 28-29.
- عباسی، مهدی (1392). *بررسی کنش‌های گفتاری در ترجمه جزء سی قرآن کریم بر اساس نظرات آستین (1962) و سرل (1969)*. پایان نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- قنسولی هزاره، بهزاد (1379). «بررسی کنش‌های گفتار در خطبه یکصد و یازدهم نهج البلاغه»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، شماره 130-131.
- کاظمی، فروغ (1393). «جستاری در نهج البلاغه از منظر نظریه زبانی کارگفت». *دو فصلنامه صحیفه مبین*، شماره 55، سال 20.
- یول، جرج (1996). *کاربردشناسی زبان*، ترجمه محمد عموزاده و منوچهر توانگر، تهران: سمت.
- Austin, J. L. (1962). "How to Do Things with Words". The William James Lectures Delivered at Harvard University in 1955. Second Edition. Edited by J. O. Urmson and Marina Sbisa. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. First Published in 1962.
- Olshtain, E. and Blum Kulka, S. (2016). "Requests and Apologies: A Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns (CCSARP)". *Applied linguistics*, vol 5. No. 3.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts: an Essay in the Philosophy of Language*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Searle, J. R. (1979). *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Simon, S. and Cartis, D. (2015.) "Speech Acts in Written Advertisements: Identification, Classification and Analysis". *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 192 (2015) 234 – 239.
- Waeber, O. (1995). *Securitization and Desecuritization*, in Lipschutz, Ronnie D., On Security, New York: Columbia University Press.
- Xu, L. (2015). "Using Speech-act Theory as a Means of Analysing the Phenomenon and Essence of "Dirty Talks" in Sports". *English Linguistics Research*. Vol. 4, No. 1.
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford University Press. New York.